

Posudek oponenta bakalářské práce

Radka Tošovská

Transformace rodinných vzorů chování v třígeneračním modelu rodiny

Předkládaná bakalářská práce se zabývá zajímavou a inspirativní problematikou vzorů/vzorců chování, které se přenášejí v rodině. Práce je svým rozsahem neobvykle objemná, 114 stran textu s další rozsáhlou přílohou (kompletní přepisy rozhovorů) rozhodně převyšuje požadavky kladené na bakalářskou práci.

Cílem práce je prozkoumat a popsat transformaci rodinných vzorců chování mezi třemi generacemi v rodině a empirickým šetřením zjistit, jak daný přenos vzorců chování vnímá a následně hodnotí v rodině každá generace (str. 11). To je jistě velmi široce pojaté zaměření textu, které může být pro bakalářskou práci problematické. Práce má však přehlednou strukturu a klasické členění na část teoretickou a empirickou. Obě části jsou mezi sebou rozsahem dobře vyvážené. V úvodu textu drobně absentuje informace o tom, jaký je stav bádání v dané oblasti a na co/koho autorka svým textem navazuje, naopak obsáhlou citaci (str. 10) by bylo možné z úvodu vypustit.

Vzhledem k zaměření tématu je otázkou, zda je tak obsáhlé rozvedení témat týkajících se rodiny, sociálních vztahů, identity a mezigeneračních vztahů v teoretické části pro text skutečně funkční. Nevyjasněnost vnímám u použití některých pojmů – např. “třígenerační model rodiny” v kontextu výzkumné otázky “*Jak hodnotí tři generace v rodině přenos komunikačních vzorců chování?*”. Čtenář totiž získává dojem, že třígeneračním modelem se myslí vícegenerační rodinné soužití, na kterém ale autorka v textu netrvá. V teoretické kapitole o rodině by čtenář vymezení pojmu třígenerační rodina jistě očekával. Stejně tak by bylo vhodné vymezit pojmy vzory a vzorce. Čtenář usuzuje, že je zřejmě autorka vnímá jako synonyma, což ale má svoje rizika. Obecné zacílení kapitol (viz poznámka výše) tak nejde soustředěně k odhalení problematiky rodinných vzorů chování a jejich transformace v kontextu třígeneračního modelu rodiny. Tento nedostatek se snaží zmírnit pátá kapitola, která věnuje pozornost typům výchovy a především transferu rodinných vzorců chování. Čtenář však obtížně hledá část věnovanou transformaci, která je avizována v názvu práce.

Výzkumné šetření si klade za cíl popsat přenos rodinných vzorců chování mezi dětmi, rodiči a jejich prarodiči. To je jistě cíl velmi ambiciózní a rozsáhlý. Autorka volí cestu kvalitativního výzkumného šetření a soustředí se na odpověď směřující k hlavní otázce “*Jak hodnotí tři generace v rodině (děti, rodiče, prarodiče) přenos komunikačních vzorců chování?*” (Jinak je ale cíl empirické části popisován v úvodu textu na str. 11.) Autorka formuluje pečlivě dílčí výzkumné otázky pro jednotlivé generace, které jsou ve vzájemném propojení dobrým východiskem vlastního šetření. Prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů se jí podařilo získat data ze vzorku tvořeného 21 respondenty z různých generací, přehled o výzkumném vzorku podávají tabulky na str. 67 – 68.

Výsledky šetření jsou představeny po jednotlivých tematických okruzích. Není však jasné, zda jsou tyto skupiny faktorů vnímány jako základní kategorie, které vyplynuly ze zpracování dat, nebo na základě čeho tyto čtyři skupiny faktorů vznikly. Nabízí se též otázka, jakým způsobem autorka se získaným materiálem vlastně pracovala (v popisu metodologie šetření tato skutečnost není uvedena). Zde lze znovu narazit na jistý nesoulad názvu textu a jeho zacílení v oblasti empirické. Na str. 69 totiž autorka píše, že “transformaci rodinných vzorců chování mezi třemi generacemi ovlivňují čtyři skupiny faktorů...”, přičemž ale empirické šetření postihovalo pouze vzorce komunikační. Zúžení tematického záběru pro výzkum je pochopitelné, ale mělo by být důsledně pojato v celém textu. Skupiny faktorů zahrnují rodinné klima, mezigenerační přenosy, mezigenerační vztahy a metody výchovy. Autorka však v této kapitole uvádí i oblasti jako volný čas, rodinné rituály, aj. Proč?

Text je poměrně hutný, hojně doplněný citacemi z rozhovorů. To umožňuje čtenáři udělat si

přehled o jednotlivých oblastech bádání, ale na stranu druhou v takovém objemu působí již méně přehledně. Textu by tak jistě prospělo rozdělení na drobnější podkapitoly (str. 69 - 106). Získané výsledky jsou jistě inspirativní a vybízejí k diskusi u obhajoby. Jak by ve světle získaných údajů autorka odpověděla na hlavní výzkumnou otázku empirické části především v oblasti “přenosu” komunikačních vzorců? Jak tento přenos probíhá a jak je event. úspěšný? Lze to nějakým způsobem hodnotit? Jak by autorka stručně zhodnotila transformaci rodinných vzorců chování, kterou měla její práce popsat?

Jako hlavní problematický moment celé práce lze vnímat její široký záběr, který nelze na úrovni bakalářské práce plně postihnout, a který se odráží i ve vztahu části empirické a teoretické. V plné šíři tedy snad ani nebylo možné cíle práce dosáhnout. Stejně tak není vyjasněno používání některých základních pojmů, což textu neprospívá. Ocenit lze ale jistě objem informací, který autorka zpracovala, stejně jako rozsah sebraných dat v kvalitativním dotazování.

Z hlediska formálního je práce psána čtivým a srozumitelným jazykem. Příležitostně se v textu nacházejí některé chyby (např. str. 12, 16, 22, aj.). Některá vyjádření autorky jsou možná příliš odvážná (např. str. 15 “...v dysfunkčních rodinách se bojuje o moc...” – někde jistě ano, ale zřejmě ne všude). Drobný otazník též přináší funkce obrázku na str. 64.

Přes všechny diskutabilní momenty jde o práci velmi zajímavou, která má naději na úspěšnou obhajobu.